

לרפואת דבורה בת תרצה שושנה

ערלה - פרק שני

משנת רפאל - תג

**שְׂמַאי, וְאָמַר: שְׂמַעְתִּי מִשְׂמַאי הַזֶּקֶן שֶׁאָמַר:
לְעוֹלָם אוֹכַל אֵינּוּ מִטְּמָא אוֹכְלִין אַחֲרַיִם עַד
שִׁיחָא בּוֹ - בְּטוּמְאָה שִׁיעוּר כְּפִיזָה הָרִי שֶׁאֶפִּילוּ
שְׂמַאי סוֹבֵר כְּבֵית הַלֵּל:**

משנה ו

וְלִמָּה אָמְרוּ - לענין מה אמרו **כָּל הַמְחַמֵּין
וְהַמְתַּבְּלִין וְהַמְדַּמְעִין לְהַחְמִיר -** שאין התרומה
בטלה אפילו באחד ומאה? **מִיִּן בְּמִינּוּ.**
ובאיזה ענין אמרו פעמים **לְהַקְלֵי** ופעמים
וְלְהַחְמִיר? מִיִּן בְּשֵׁאינו מִיִּנו כמבואר במשנה
הבאה.

כִּיצַד מִיִּן בְּמִינּוּ לְהַחְמִיר? **שְׂאוֹר שֶׁל חֲטִיִּם** של
תרומה **שֶׁנִּפְּלָ לְתוֹךְ עֶסֶת חֲטִיִּם** של חולין, והיינו
מִיִּן בְּמִינּוּ, **וַיֵּשׁ בּוֹ כְּדֵי לְחַמֵּין** את העיסה - **בֵּין
שֵׁישׁ בּוֹ לְעֵלוֹת בְּאֶחָד וּמֵאָה, וּבֵין שֵׁאיִן בּוֹ
לְעֵלוֹת בְּאֶחָד וּמֵאָה -** אָסוּר לְזָרִים מִשּׁוּם
מְדוּמַע, כִּיוּן שְׁנוֹתָן טַעַם. **אֵיִן בּוֹ** שִׁיעוּר לְעֵלוֹת
בְּאֶחָד וּמֵאָה - בֵּין שֵׁישׁ בּוֹ שִׁיעוּר כְּדֵי לְחַמֵּין,
בֵּין שֵׁאיִן בּוֹ שִׁיעוּר כְּדֵי לְחַמֵּין - אָסוּר כִּיוּן
שֶׁאֵיִן בּוֹ מֵאָה הֵיטֵר לְבַטְלוֹ:

משנה ז

פעמים **לְהַקְלֵי** ופעמים **וְלְהַחְמִיר מִיִּן בְּשֵׁאינו
מִיִּנו, כִּיצַד? כְּגוֹן גְּרִיסִין** של תרומה **שֶׁנִּתְּבַשְׁלוּ
עִם עֲדָשִׁים** של חולין, **וַיֵּשׁ בָּהֶם -** בגריסין **כְּנוֹתָן
טַעַם** בעדשים, **בֵּין שֵׁישׁ בָּהֶם** שִׁיעוּר לְעֵלוֹת
בְּאֶחָד וּמֵאָה, וּבֵין שֵׁאיִן בָּהֶם שִׁיעוּר לְעֵלוֹת בְּאֶחָד וּמֵאָה - אָסוּר לְזָרִים,
כִּיוּן שֶׁהֵאִיסוּר נוֹתֵן טַעַם בְּהֵיטֵר, וְנִמְצָא שֶׁהוֹלְכִים כֹּאן לְהַחְמִיר.

אֵיִן בָּהֶם - בגריסין **כְּנוֹתָן טַעַם** בעדשים, **בֵּין שֵׁישׁ בָּהֶם** לְעֵלוֹת בְּאֶחָד
וּמֵאָה וּבֵין שֵׁאיִן בָּהֶם לְעֵלוֹת בְּאֶחָד וּמֵאָה - מֵתֵר כִּיוּן שֶׁאֵיִן כֹּאן נִתְּיֵינָת
טַעַם. וְבִיטוּל אֶחָד בְּמֵאָה נִצְרָךְ רַק בְּמִיִּן בְּמִינּוּ, וְנִמְצָא שֶׁהוֹלְכִים כֹּאן לְהַקְלֵי:

משנה ח

שְׂאוֹר שֶׁל חֲלִין שֶׁנִּפְּלָ לְתוֹךְ עֶסֶה של חולין, **וַיֵּשׁ בּוֹ -** בְּשְׂאוֹר שִׁיעוּר כְּדֵי

ר' עובדיה מברטנורא
ו ולמה אמרו. כמו ובמה
אמרו. כלומר באיזה ענין אמרו
שהמחמץ חולין בשאור של
תרומה, והמתבל קדרת חולין
בתבלין של תרומה והמדמע
שמערב [ומבשל] חולין
ותרומה יחד שאנו הולכים הכל
להחמיר, ומשני מין במינו.
ובמה אמרו פעמים להקל
ופעמים להחמיר, במין
שנתערב עם שאינו מינו.
ומפרש, להחמיר כיצד שאור
של תרומת חטין שנפל לתוך
עיסת חטין של חולין דהיינו מין
במינו אוסר בנותן טעם אפילו
יותר ממאה. ועד מאה אוסר
אפילו בלא נתינת טעם:
ז גריסין. של פול של תרומה,
שנתבשלו עם עדשים של
חולין ונתנו בהם טעם, טעמא
לא בטיל אפילו ביותר ממאה.
ובלא טעם אפילו בפחות
ממאה שרי דהא דבעינן מאה
היינו דוקא חטים בחטים דהוי
מין במינו דאסמכיה אקרא את
מקדשו ממנו מה שאתה מרים
ממנו אם נפל לתוכו מקדשו
וזהו מין במינו: ח ויש בו כדי
לחמץ אסור. הא קמ"ל, דלא
אמרינן הואיל ובלא שאור זה

ר' עובדיה מברטנורא של איסור היתה העיסה מתחמצת על ידי שאור של היתר שנפל בו תחלה לא נחוש לשאור של איסור: ט ור"ש מתיר. ברישא לא פליג ר"ש כיון דנפל שאור של תרומה קודם שנתחמצה בשל חולין והרי היא ממחרת להתחמץ על ידי שאור של תרומה. אבל בסיפא כיון דכבר נתחמצה בשל חולין כי הדר נפיל של תרומה אינו אלא פוגם. ורבנן סברי אע"ג דבעלמא נותן טעם לפגם מותר שאני הכא שהוא עושה אותה ראויה לחמץ בה כמה עיסות אחרות. והלכה כחכמים: י תבלין שנים וג' שמות. ג' איסורין חלוקין זה מזה קרי שלשה שמות, כגון פלפלין של ערלה ושל אשרה ושל תרומה: אסור ומצטרפין. כלומר מצטרפין יחד לאסור התבשיל שנתבשל בהם: או שני מינים משם אחד. כגון זנגביל ופלפלין ושניהם ערלה או שניהם תרומה. ואין הלכה כר"ש:

לְחַמֵּץ את העיסה, אבל עדיין לא החמיצה, **וְאַחַר כֵּן נָפַל** לתוך העיסה **שְׂאֹר שֶׁל תְּרוּמָה, או שְׂאֹר שֶׁל פְּלֵאי הַכֶּרֶם, וַיֵּשׁ בּוֹ** - בשאור של תרומה או של כלאי הכרם **כְּדֵי לְחַמֵּץ - אָסוּר** לאכול את העיסה, שהשאור של איסור ממחר את החמצת העיסה:

משנה ט

שְׂאֹר שֶׁל חֻלִּין שֶׁנָּפַל לְתוֹךְ עֵסָה של חולין וְחַמְצָה, וְאַחַר כֵּן נָפַל לתוכה שְׂאֹר שֶׁל תְּרוּמָה, או שְׂאֹר שֶׁל פְּלֵאי הַכֶּרֶם, וַיֵּשׁ בּוֹ - בשאור של האיסור **כְּדֵי לְחַמֵּץ** את העיסה - הבצק **אָסוּר** שאף על פי שעיסה זו פגומה לאכילה, ראויה היא להחמיץ עיסות אחרות. **רְבִי שְׁמַעוֹן מְתִיר** הואיל והחמיצה לפני נפילת השאור של האיסור. ולמרות שהוסיפה להתחמץ על ידי שאור האיסור, הרי זה פוגם את טעם העיסה, ונותן טעם לפגם מותר²:

משנה י

תְּבַלִּין שְׁנוּתִים בתבשיל לתיקון טעמו, אם הוא שְׁנִים וְשִׁלְשָׁה שְׁמוֹת של איסורים כגון תרומה, ערלה וכלאי הכרם, וכולם מְמִין אֶחָד, כגון פלפלים, או מְשִׁלְשָׁה מינים, כגון פלפל, בצל וחומץ מאיסור

אחד, כגון תרומה, אם נפלו לתבשיל של היתר - **אָסוּר** ואף על פי שאין בכל אחד כשיעור נותן טעם, **וּמְצַטְרְפִין** זה עם זה לאסור את התבשיל בנותן טעם. **רְבִי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר: שְׁנִים וְשִׁלְשָׁה שְׁמוֹת מְמִין אֶחָד, או שְׁנֵי מִיָּנִין מְשִׁים אֶחָד** היינו בין שחלוקים בשמות, בין שחלוקים במינים - **אֵינָן מְצַטְרְפִין** לאסור את התבשיל:

ביאורים והרחבות

2. **פירוש:** רבי שמעון לא חלק במשנה ה, כיון שהשאור של תרומה נפל קודם שנתחמצה העיסה בשל חולין, והרי היא ממחרת להתחמץ על ידי השאור של תרומה. אבל במשנתנו, כיון שכבר נתחמצה בשל חולין, כשאחר כך נפל שאור של תרומה אינו אלא פוגם, **ונותן טעם לפגם** - מותר. וחכמים סוברים שיש כאן **נותן טעם לשבח**, שהרי השאור של איסור עושה את העיסה ראויה לחמץ בה כמה עיסות אחרות, ולכן אסור.